

Талах А. Н. Правовое обеспечение фискальной политики государства в контексте современных интеграционных процессов

В статье рассматриваются современные проблемы эффективности правового регулирования в сфере реализации фискальной функции на этапе кризисной трансформации в Украине. Обнаружена и обоснована необходимость комплексного исследования особенностей механизма обеспечения эффективности фискальной функции в новых правовых реалиях. Задачей данного исследования является попытка понять состояние и перспективы развития фискальной политики Украины, роль и место государственного регулирования в осуществлении фискальной функции государственными органами, поиск адекватного этим факторам механизма интеграции в Европейский Союз. Значительное внимание уделяется анализу эволюции фискальной политики Украины и характера изменений в ней под влиянием ценностно-правовых ориентиров европейского сообщества. В качестве исследовательской задачи анализируются теоретические аспекты профилактики налоговых правонарушений в контексте современных интеграционных процессов.

Ключевые слова: функции государства, фискальная политика, налоги, правовое регулирование, евроинтеграция, институциональные принципы, ценностно-правовые ориентиры, профилактика налоговых правонарушений.

Talakh A. Legal support of fiscal policy in the context of current integration processes

The article deals with modern problems of the efficiency of legal regulation in the sphere of realization of fiscal functions at a stage of transformation crisis in Ukraine. Detected and the necessity of a comprehensive study of the features of the mechanism to ensure the effectiveness of fiscal functions in the new legal reality. The objective of this study is to attempt to understand the state and prospects of Ukraine's fiscal policy, the role and place of government regulation in the implementation of the fiscal functions of the state bodies, adequate search for these factors the mechanism of integration into the European Union. Considerable attention is paid to the analysis of the evolution of fiscal policy of Ukraine and the nature of the changes in it under the influence of values and legal guidelines of the European Community. As a research task the author also analyzes the theoretical aspects of the prevention of tax offenses in the context of current integration processes.

Key words: functions of the state, fiscal policy, taxes, legal regulation, European integration, institutional principles, valuable and legal reference points, prevention of tax offenses.

УДК 347.965 (477+430)

*Альона Сергіївна Ткачук,
викладач кафедри правознавства
Одеського національного
економічного університету,
член Асоціації адвокатів України,
кандидат юридичних наук*

АДВОКАТУРА НІМЕЧЧИНИ ТА УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

З точки зору трансформаційних змін, які сьогодні відбуваються в українському суспільстві, необхідним є розширення зв'язків між Україною та європейськими країнами в політичній, правовій, економічній та науково-технічній сферах. Німеччина є одним із перспективних партнерів України в період євроінтеграції. Актуальним вбачається проведення порівняльно-правового аналізу адвокатури Німеччини та України, адже вона є одним із центральних елементів, які допо-

магають забезпечити режим правової держави. Дослідження моделі німецької адвокатури дозволять визначити риси, які доцільно запозичити для організації адвокатської діяльності в Україні.

Основні дослідження і публікації були зроблені В. Андрієвським, Б. Баженовою, О. Батуріною, Т. Варфоломеевою, І. Гловацьким, С. Логіною, В. Медведчуком, О. Святоцьким, О. Яновською та іншими вчені та адвокатами, які у своїх наукових дослідженнях приділяли увагу адвокатурі Німеччини. Однак порівняльно-правовий аналіз німецької та української адвокатур вбачається особливо актуальним у період інтеграції правової системи України до європейського правового простору.

У статті необхідно проаналізувати особливості інституту адвокатури Німеччини. Дослідити принципи діяльності німецьких адвокатів, специфіку їх правосвідомості, умов підвищення кваліфікації, зокрема за допомогою електронної освіти. З'ясувати, яку роль відіграють адвокати в законодавчому процесі. Знайти спільні та відмінні риси між німецькою та українською адвокатурами. Визначити, який досвід в організації адвокатської діяльності було б доцільно запозичити Україні.

Діяльність німецької адвокатури регламентує спеціальне законодавство, а саме: Федеральне положення про адвокатуру, прийняте 1 серпня 1959 р. (*Bundesrechtsanwaltsordnung*) [1], та Закон про винагороду адвокатів, прийнятий 5 травня 2004 р. (*Rechtsanwaltsvergütungsgesetz*) [2]. У Німеччині для адвокатів та суддів встановлені однакові вимоги до рівня освіти. Після отримання диплома про вищу юридичну освіту кандидат, який бажає стати адвокатом, проходить додаткове навчання за рахунок спеціальних фондів земельних органів влади під егідою міністерства (управління) юстиції відповідної адміністративної території (землі). В Україні кандидат на отримання статусу адвоката повинен сам оплатити своє стажування.

Якщо у громадянина виникають проблеми щодо реалізації своїх прав, він звертається за правовим захистом до адвоката. Завдання адвоката — допомагати громадянам реалізовувати свої права та забезпечувати законні вимоги. Якби не було адвокатури, існувало б право сили. Спробуємо знайти відповідь на запитання: чому необхідно регулювати здійснення адвокатської діяльності?

По-перше, тому що право надзвичайно складна правова матерія. Необхідно мати спеціальну освіту і скласти кваліфікаційний іспит, який підтвердить рівень знань, достатній для надання якісної юридичної допомоги. Адвокати своєю діяльністю допомагають забезпечити режим правової держави. Відтак дуже важливо, щоб правозахисники володіли потужною, розвиненою правосвідомістю. Природа адвокатської діяльності вимагає певних якостей особистості та відповідних психічних властивостей. Професійна правосвідомість адвокатів — це відображення специфіки їхньої професійної діяльності [3, с. 531].

По-друге, професія адвоката тісно пов'язана зі збереженням суспільного блага (хоча у Німеччині статус адвоката і прирівнюється до статусу приватного підприємця). Адвокати працюють на загальне благо, а не лише заради прибутку. Це об'єднує німецьку й українську адвокатуру. Адвокат М. Корнєєв, наприклад, так висловлював своє ставлення до адвокатської професії: «Адвокатура — це стан душі». Він завжди слідував визначенню: «Адвокатура — це служіння суспільству» [4, с. 4].

По-третє, адвокати, подібно до архітекторів, лікарів тощо, діють як експерти. Між захисником та клієнтом виникає так звана «інформаційна асиметрія» — клієнт (*Mandant* — у Німеччині) не може оцінити сказане адвокатом через відсутність спеціальних знань. Отже, клієнт повинен довіряти адвокату, а той, в свою чергу, — бути добропорядним щодо клієнта. Саме тому і Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [5], і Федеральне положення про адвокатуру Німеччини [1] містять норми про допуск до професії лише тих, хто має необхідну освіту і достатній рівень професійних знань.

В Україні затверджені Правила адвокатської етики. У цьому документі прописано, як повинні складатися відносини адвоката з клієнтом, судом та іншими учасниками судового провадження [6]. Окремий розділ Правил (розділ VII) закликає до дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката. За порушення Правил адвокатської етики передбачена відповідальність (розділ X). Як аналог у Німеччині діє Професійне положення у редакції від 1 листопада 2001 р. (*Berufsordnung in der Fassung vom 1.11.2001*) [7], окрім нього на адвокатів поширюються норми Професійних правил адвокатів Європейського Союзу

(*Berufsregeln der Rechtsanwälte der Europäischen Union geändert durch die CCBE-Vollversammlung am 28 November 1998 in Lyon*) [8].

Аналізуючи особливості адвокатури Німеччини, не можна не торкнутися принципів, на яких вона побудована. Вважається, що існує три спільних принципи для адвокатів всього світу: незалежність адвокатської професії, конфіденційність та недопустимість представництва протилежних інтересів. Розкриємо сутність кожного з них.

Адвокат не має права брати на себе зобов'язання, які б поставили під загрозу його незалежність (п. 1 § 43-а) [1]. Варто загострити увагу на тому, що згідно з німецьким законодавством юрист, який працює в штаті певної компанії або фірми за трудовим договором, не може бути адвокатом, тому що залежить від свого роботодавця, виконує його вказівки, а отже, не може бути незалежним. Цей принцип передбачає і незалежність від держави.

Всю інформацію, яку адвокат отримує, опрацьовуючи справу клієнта (манданта), він повинен зберігати в таємниці (п. 2 § 43-а) [1]. У цьому полягає принцип конфіденційності. Він настільки важливий, що його порушення може призвести до втрати ліцензії на здійснення адвокатської діяльності і навіть до кримінального переслідування адвоката. Цей принцип необхідний для того, щоб клієнт був щирим із адвокатом, адже правозахисник зможе надати кваліфіковану допомогу, коли буде повністю поінформований про подробиці справи. Трапляється так, що адвокат дізнається про таке, про що волів би і не знати (наприклад, деякі ситуації сімейного життя).

Слід констатувати, що деякі німецькі адвокати можуть собі дозволити обговорювати справу, яку ведуть, у публічному місці (наприклад, по телефону у поїзді) або розкласти документи на столі в кафе. Обмін інформацією про своїх клієнтів навіть вважається однією з розваг адвокатів. Такі випадки, звичайно, є винятком із правил.

У Німеччині органи державної влади не можуть зробити обшук в адвокатській конторі. Адвокат не може бути допитаний як свідок щодо справи свого клієнта. Це дозволяє дотримуватися принципу конфіденційності. У цьому німецька та українська адвокатури є подібними.

Зупинимось на такому важливому принципі, як заборона представництва протилежних інтересів (п. 4 § 43-а) [1]. Якщо адвокат представляє інтереси позивача, він не може одночасно представляти інтереси відповідача. Клієнт (мандант) повинен бути упевнений, що захисник зосередиться саме на його інтересах. Порушуючи цей принцип, адвокат не лише ризикує бути позбавленим ліцензії на право заняття адвокатською діяльністю, він здійснює правопорушення, адже зрада інтересів сторони — це склад злочину, передбачений Кримінальним уложенням Німеччини (§ 14) [9]. Німецький адвокат повинен відмовитися допомогти манданту укласти договір про оренду квартири, адже він торкається інтересів обох сторін — орендаря та орендодавця. До речі, видавати себе за адвоката в Німеччині — також кримінальне правопорушення.

Ці три принципи є основоположними й обов'язковими для адвокатів всіх розвинених країн. Ми розглянули їх на прикладі німецької адвокатури. Однак слід назвати і такі: принцип ділової етики, принцип добропорядності та обов'язок до підвищення кваліфікації.

Принцип ділової етики не допускає образи протилежної сторони. Завжди повинно перемагати право, а не той, хто голосніше кричить.

Принцип добропорядності (його ще називають принципом належного поведіння з коштами манданта) передбачає порядне ставлення до грошей клієнта (п. 5 § 43-а) [1]. У Німеччині існує практика, коли компенсація клієнту переказується на рахунок його адвоката (так зване «довірче управління коштами»). Це свідчить про високий ступінь довіри до адвокатури.

Німецький адвокат зобов'язаний постійно навчатися та підвищувати свою кваліфікацію (п. 6 § 43-а) [1], а також повідомляти про це адвокатській палаті. Однак за невиконання цього обов'язку законодавством не передбачено жодних санкцій. Отже, це питання правосвідомості адвоката. Для порівняння, в Англії треба поновлювати адвокатську ліцензію кожного року, підвищуючи при цьому свою кваліфікацію.

Ми розглянули шість надзвичайно важливих, фундаментальних принципів адвокатури Німеччини. Можна констатувати, що адвокатська діяльність в Україні базується, по суті, на тих самих принципах. Це свідчить про наявність спільних рис адвокатури обох країн.

Через те, що глобалізаційні тенденції набувають все більших масштабів, а розвиток інформаційного суспільства прискорює темпи, стає дуже популярною електронна освіта як один зі спосо-

бів підвищення кваліфікації адвокатів. Всього в Німеччині близько 164 тисяч адвокатів. Для того щоб німецькі правозахисники мали змогу підвищувати свою кваліфікацію лише в 2014 р. Німецькою Академією адвокатів було проведено 600 різноманітних заходів, у яких взяли участь близько 30 тисяч адвокатів [10]. Але науково-технічний прогрес дозволяє значно збільшити цю цифру за допомогою програмного забезпечення.

Сьогодні існує можливість прослухати курс лекцій через Інтернет, відвідати вебінари професійної спрямованості (*online*-семінари, які відбуваються в інтерактивній формі) і взагалі навчатися дистанційно, посилаючи виконані модулі і домашні завдання на електронну пошту. Була спроба запровадити і навчальні ігри як засіб електронної освіти, однак довелося відмовитися від такої форми через те, що законодавство постійно змінюється, а розробка програмного забезпечення та його оновлення коштує дорого.

Якщо говорити про Україну, то така практика є і в нас. Особливий внесок у розвиток цього напрямку освіти робить адвокат, доктор юридичних наук, ректор Академії адвокатури України Т. Варфоломеева, яка сприяє популяризації відеолекцій, що висвітлюють актуальні проблеми адвокатури. Зустріч лектора зі слухачами транслюється у прямому ефірі. Причому всі бажаючі можуть поставити запитання за допомогою мережі Інтернет зі стаціонарного, портативного, планшетного комп'ютера або смартфона без реєстрації.

Зупинимося більш детально на вебінарах, що набувають останнім часом все більшої популярності. Як правило, такі семінари є двогодинними. До них треба дуже ретельно готуватися, адже викладач фактично розмовляє дві години в кабінеті зі своїм комп'ютером. До того ж кількість оферентів дуже велика. Звичайно, у вебінарах допускаються перерви. Існують певні правила їх проведення. Повинен бути налагоджений зворотній зв'язок з учасниками. Організатор має довести, що учасники вебінарів дійсно були присутні. Для цього використовується досвід дистанційної освіти університетів. Повинна бути дотримана вимога безпосереднього зв'язку між викладачем і слухачем. Слухач, використовуючи мікрофон, має змогу поставити запитання онлайн. За допомогою *web*-камери семінар відбувається із зображенням. Якщо заздалегідь підготовлені відеолекції просто викладається в Інтернет, це унеможливує пряму комунікацію між викладачем і студентами.

У 2014 р. Німецька Академія адвокатів організувала 74 *online*-семінари [10]. Ця цифра значно зросла у порівнянні з 2007 р. через те, що подешевшало програмне забезпечення. Відчутно зросла і кількість учасників вебінарів. Планувалося, що вхід до вебінару буде забезпечувати електронний відбиток пальця кожного учасника. Але Академія адвокатури відмовилася від цього, тому що не захотіла змушувати адвокатів залишати у мережі свої персональні дані. Кожен семінар має свою інтернет-адресу (*link*). Ця адреса відсилається на особистий *email* учасника семінару разом із паролем та логіном. Завдяки цьому організатори можуть спостерігати, коли учасник зайшов на сторінку і коли її залишив. Під час семінару може бути поставлено декілька контрольних запитань, але немає впевненості в тому, що відповідає на них сам адвокат, а не його практикант. Недоліком вебінарів є те, що неможливо достеменно встановити особу слухача.

По завершенні *online*-семінарів можуть бути видані сертифікати. Право видавати сертифікати належить Німецькій спілці адвокатів, Академії адвокатів і навіть приватним особам. Через це не всі сертифікати будуть визнані адвокатською палатою. Існує 27 адвокатських палат, і всі вони дають різні відповіді на запитання, яким повинен бути вебінар. Обов'язковою вимогою є те, що доповідачем на ньому має бути адвокат, а тематика семінару — відповідати його спеціалізації. До того ж необхідна попередня акредитація цього заходу.

Електронна освіта адвокатів як у Німеччині, так і в Україні недосконала, адже важко достеменно встановити, чи добросовісно прослухав адвокат курс відеолекцій через Інтернет. У палати адвокатів поки що немає відповіді на питання, як це проконтролювати. І хоча справжні зустрічі викладача з аудиторією завжди будуть актуальними і не втратять свого значення, така форма роботи має майбутнє.

Торкнемося ролі німецького адвоката у законодавчому процесі. Головною організацією адвокатського самоврядування є Федеральна палата адвокатів. Всього в Німеччині, як вже зазначалося, 27 адвокатських палат. Кожен адвокат — член однієї з них. Окрім цих організацій існує ще Німецька спілка адвокатів, вступ до якої є добровільним. Це професійне об'єднання, яке захищає

інтереси адвокатів та бере безпосередню участь у політичних процесах. Одним із пріоритетних завдань спілки є лобіювання проектів певних нормативно-правових актів на законодавчому рівні. На практиці політики зважають на це професійне об'єднання, навіть цікавляться думкою адвокатів під час розробки того чи іншого законопроекту, який стосується адвокатської діяльності або функціонування системи правосуддя взагалі. Адже саме адвокати знають краще за політиків, які проблеми існують в адвокатурі, і здатні запропонувати законопроект, який зміг би їх вирішити.

Завдання спілки — розробити чіткий план просування законодавчої ініціативи, налагодити та підтримувати відносини з особами, які працюють у Бундестазі, підготувати альтернативний варіант проекту на випадок невдачі. Важливими складовими успіху при цьому є розвинена внутрішня комунікація самої спілки, досвід і терпіння, а також робота з пресою. Вона повинна повідомити про роль адвокатів у просуванні прийнятого закону. Вважається, що девіз спілки такий: «Роби хороші справи і говори про них».

Якщо законопроект дійсно цінний і під час його лобіювання дотримано всіх правил, є велика імовірність, що він стане Законом. Після досягнення бажаного результату потрібно заявити про це в професійному середовищі: зробити прес-реліз, дати інтерв'ю тощо. Якщо проект все ж таки відхилено, спілка аналізує, чому він зазнав невдачі, вносить до нього певні зміни та робить нову спробу реалізації.

Проаналізувавши Федеральне положення про адвокатуру Німеччини, можна констатувати, що німецька та українська адвокатури мають спільні риси. Передусім це проявляється у подібності принципів, на яких побудована професія. Незалежність, конфіденційність, недопустимість представництва протилежних інтересів, добropорядність — принципи, які об'єднують українську та німецьку адвокатури. До того ж українським і німецьким законодавством передбачений обов'язок адвоката підвищувати свою кваліфікацію, проте не передбачені санкції за його невиконання.

Як аналог українських Правил адвокатської етики в Німеччині діє Професійне положення, окрім нього на німецьких правозахисників поширюються норми Професійних правил адвокатів Європейського Союзу.

У Німеччині, як і в Україні, проводяться вебінари (*online*-семінари), за допомогою яких адвокат навіть дистанційно може підвищити свій професійний рівень. В обох країнах позитивно сприймається участь захисників у різноманітних заходах, конференціях, семінарах, присвячених проблемам адвокатури та спрямованих на налагодження міжнародних зв'язків. Також цінуються публікації на професійну тематику. Отже, ми виявили спільні риси.

Важливою відмінністю між адвокатурою Німеччини та України є те, що кандидат на отримання статусу адвоката проходить додаткове навчання за рахунок спеціальних фондів земельних органів влади. В Україні, як відомо, стажування повинен оплатити сам кандидат.

Законодавство Німеччини надійно забезпечує принцип незалежності адвокатської діяльності. Згідно з Федеральним положенням про адвокатуру юрист, який працює у штаті певної компанії або фірми за трудовим договором, не може бути адвокатом, тому що залежить від свого роботодавця, виконує його вказівки, а отже, не може бути незалежним.

Така модель взаємовідносин між державою та німецькою адвокатурою, в якій законодавець цікавиться думкою адвоката з приводу певних законопроектів і враховує її, на нашу думку, є прогресивною і демократичною. Теоретично й українські адвокати також можуть лобіювати свої інтереси, але повинен існувати дієвий, налагоджений механізм взаємодії між законодавчим органом та адвокатською спільнотою на зразок німецького.

Отже, українським і німецьким адвокатам доцільно співпрацювати та зміцнювати міжнародні відносини для того, щоб обмінюватися досвідом в організації адвокатської діяльності та розвиватися.

Список використаних джерел

1. *Федеральне положення про адвокатуру від 1 серпня 1959 р. (Bundesrechtsanwaltsordnung)* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.gesetze-im-internet.de/brao/>.
2. *Закон про винагороду адвокатів від 5 травня 2004 р. (Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte (Rechtsanwaltsvergütungsgesetz oder RVG) vom 5. Mai 2004).* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.gesetze-im-internet.de/rvg/>.

3. *Ткачук А. С.* Формування та значення деонтологічної правосвідомості адвоката / А. С. Ткачук // Альманах права. Правовий світогляд: людина і право. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2014. — № 5. — С. 529–534.
4. *Бронз И. Л.* Нравственный закон внутри нас / И. Л. Бронз // Вестник Одесской адвокатуры. — 2014. — № 2. — С. 3–9.
5. *Про адвокатуру та адвокатську діяльність* : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
6. *Правила* адвокатської етики, затверджені Установчим З'їздом адвокатів України 17 листопада 2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS20912.html.
7. *Професійне* положення в редакції від 1 листопада 2001 р. (Berufsordnung in der Fassung vom 1.11.2001) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata%2Fzeits%2FFHZIVR%2F48%2Fcont%2FFHZIVR.48.gl64.htm>.
8. *Професійні* правила адвокатів Європейського Союзу зі змінами, прийнятими Загальними зборами Ради адвокатів Європейського співтовариства (Berufsregeln der Rechtsanwälte der Europäischen Union geändert durch die CCBE-Vollversammlung am 28 November 1998 in Lyon) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/MERGED_DOCS_13_10_094_1255439638.pdf.
9. *Кримінальне* уложення Німеччини від 15 травня 1871 р. (Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich vom 15. Mai 1871) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>.
10. *Seminarverzeichnis 2. halbjahr 2014* (Довідник семінарів) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.anwaltakademie.de/>.

Ткачук А. С. Адвокатура Німеччини та України: порівняльно-правовий аспект

Стаття присвячена аналізу особливостей інституту адвокатури Німеччини. Досліджено принципи діяльності німецьких адвокатів, специфіку їх правосвідомості, умови підвищення кваліфікації. Визначено значення електронної освіти у підвищенні кваліфікації сучасного адвоката. З'ясовано роль німецьких адвокатів у законодавчому процесі. Знайдено спільні та відмінні риси між німецькою та українською адвокатурами. Визначено, який досвід в організації адвокатської діяльності доцільно запозичити Україні.

Ключові слова: адвокатура Німеччини, принципи адвокатури, електронна освіта, законодавчий процес.

Ткачук А. С. Адвокатура Германии и Украины: сравнительно-правовой аспект

Статья посвящена анализу особенностей института адвокатуры Германии. Исследовано принципы деятельности немецких адвокатов, специфику их правосознания, условия повышения квалификации. Определены значения электронного образования в повышении квалификации современного адвоката. Выяснена роль немецких адвокатов в законодательном процессе. Найдено общие и отличительные черты между немецкой и украинской адвокатурой. Определено, какой опыт в организации адвокатской деятельности целесообразно позаимствовать Украине.

Ключевые слова: адвокатура Германии, принципы адвокатуры, электронное образование, законодательный процесс.

Tkachuk A. Advocacy Germany and Ukraine: a comparative legal aspect

The article analyzes the peculiarities of the legal profession in Germany. Studied the principles of German lawyers, the specificity of their sense of justice, human rights training conditions. The significance of e-learning (for example, webinars) for professional development of the modern lawyer. The role of German lawyers in the legislative process. Identified similarities and differences between the German and Ukrainian legal profession. It proved that Ukraine is expedient to adopt the Germans some experience in the organization of advocacy.

Key words: Bar Germany, the principles of advocacy, e-education, the legislative process.

УДК 336.145.2

*Ростислав Миколайович Філевський,
аспірант відділу проблем державного управління
та адміністративного права
Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ КОЛІЗІЙ У ЗАКОНОДАВСТВІ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЄ ПОДАТКОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Як би суперечливо не оцінювали науковці соціально-економічні, політичні та правові процеси, що відбуваються протягом останнього року в Україні, їх існування яскраво демонструє обрання нашим громадянським суспільством європейського вектору розвитку, що зумовлює ініціювання нових і прискорення розвитку існуючих інтеграційних процесів, покликаних до створення нової моделі демократичної та правової держави.

Загальновідомо, що правова держава не може існувати без створення і функціонування стабільної правової системи, побудованої на верховенстві права в усіх сферах життя, на рівності та однаковій мірі відповідальності перед законом усіх суб'єктів права, на дотриманні прав людини, розподілі влади на законодавчу, виконавчу, судову. Базисом для всього цього є закон як зовнішнє вираження права, який повинен передусім бути логічним і зрозумілим (викладатися мовою, доступною для всіх, але щоб виключити багатозначність у, здавалося б, звичайних мовних конструкціях, слід використовувати чітко визначені юридичні терміни).

Недостатня професійність наших законотворців, відсутність належних галузевих правової та лінгвістичної експертиз, корупційна складова та ще багато інших чинників призводять до появи на світ і подальшої імплементації до правової системи нормативних актів, що містять у собі взаємну невідповідність правових норм, які регулюють однакові суспільні відносини. Інакше кажучи, призводять до виникнення колізій, що негативно впливають на національне законодавство, його гармонізацію із законодавством Європейського Союзу і створюють перепони для інтеграційних процесів як всередині країни, так і зовні, гальмуючи процес зближення з Європою.

Звичайно, у межах статті неможливо висвітлити всі істотні риси цієї проблеми, а тим більше вирішити її. Тому хотілося б приділити увагу розгляду досить вузького, але дуже важливого питання — подолання юридичних колізій у законодавстві, що регулює питання податкового адміністрування в Україні.

Дослідженню юридичних колізій у законодавстві протягом останнього десятиліття присвятили свої праці, зокрема, такі провідні українські науковці у галузі теорії держави та права, як О. Зайчук, Н. Оніщенко, О. Петришин, М. Цвік та ін. Що ж стосується юридичних колізій у податковому законодавстві, то слід зазначити, що в Україні практично немає системних розробок та досліджень цього питання представниками науки фінансового права. У той же час необхідно відзначити наявність наукових праць із цих питань таких російських учених-правознавців у галузі фінансового права, як Ю. Гончарова, О. Дибижев, О. Титов та ін. На нашу думку, на увагу найбільше заслуговують дисертаційні дослідження російських учених О. Дибижева та О. Титова, в яких автори зробили певну класифікацію колізій у податковому законодавстві Російської Федерації, що регламентує діяльність із податкового адміністрування, проаналізували їх вплив на правозастосовну діяльність.

У зв'язку із викладеним вище, вважаємо проблеми подолання юридичних колізій у законодавстві, що регламентує податкове адміністрування, нагальними та актуальними, тому присвятили їм цю статтю.

Метою статті є визначення поняття юридичних (правових) колізій у податковому законодавстві, їх класифікація, аналіз впливу на податкове адміністрування, пошук шляхів усунення цих колізій.